

GARAPENAREN SUSTAPENA, ESKU-HARTZE GOIZTIARRA

GARAPENAREN OHIKO ZAINTZA

Eibar, 2015eko Irailaren 2 a

GARAPENAREN OHIKO ZAINZA

[How I Learn - Child Development Milestones.mp4](#)

Zer dakigu giza garapenaz?

[Fases de desarrollo del cerebro.mp4](#)

Arreta Goiztiarreko Taldea 2015

Zer dakigu giza garapenari buruz?

- Zein alde dago garapenaren eta hazkundearen artean?
- Gizaki baten bizitzan noiz ematen da hazkunderik azkarrena?
- Zeintzuk dira garun azalean garatzen diren lehenengo ekintzak?

HAZKUNDEA ETA GARAPENA

Hazkundera

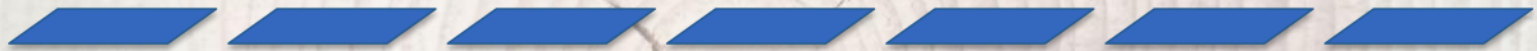
- Zelulen gehikuntzaz eta handitzeaz ematen da (pisua, tamaina...).
- Hazkundera garapenari lotuta dago, horregatik inguruneak eta genetikak eragiten diote.
- Hazkunde azkarrena 0-3 urte bitartean ematen da.

Garapena

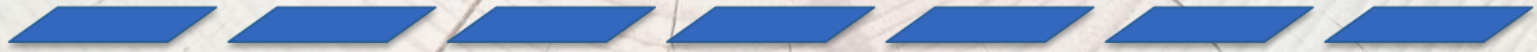
- Zelulen heldutasunaz eta ezberdintasunaz ematen da.
- Bizitzaren etapa ezberdinetan trebezia eta gaitasunak eskuratzeari egiten dio erreferentzia.
- Alderdi guztietan ematen da aldaketa: psikologiko, kognitibo, etiko, sexuala, kulturala..., antolakuntza gero eta konplexuagoa lortuz.

Hazkundera eta garapena

- Hazkunde azkarrena 0-3 urte bitartean ematen da

- Ahoa eta eskuekin egiten diren ekintzak, garun azalean garatzen diren lehenengo ekintzak dira **Las acciones con la boca y las manos son las que primero se desarrollan en la corteza cerebral.**

GOIZTIARTASUNA

Goiztiartasuna

- Garapen azkarragoa.
- Trebetasunak lehenago azaltzen dira.
- Gehienetan familiak ohartzen dira.
- Sinkronia eza.

Disinkronia

- Garapen desorekatua arlo desberdinetan.
- Disinkronia = eremu sozial, kognitibo, psikomotor eta afektiboen artean dagoen garapen ez homogeneo edo desorekatua.

¿Zer dakigu arreta goiztiarraz ?

5 minutu ondokoarekin aurre-ezagupenak mobilizatzeke

¿Zer dakigu arreta goiztiarraz ?

- 0-6
- Haurrak eta familia
- Nahasteak eta arrisku egoerak
- Ahalik eta lasterren
- Esku -hartze multzoa

Herentzia edo ingurumena...

Dilema faltsua

Zerk eragiten du garapenean ?

Faktore genetikoak

Faktore epigenetikoak

Faktore psikosozialak

FACTORES QUE AFECTAN
AL DESARROLLO
PRENATAL E INFANTIL

- Factores genéticos
- Factores epigenéticos
- Factores psicosociales

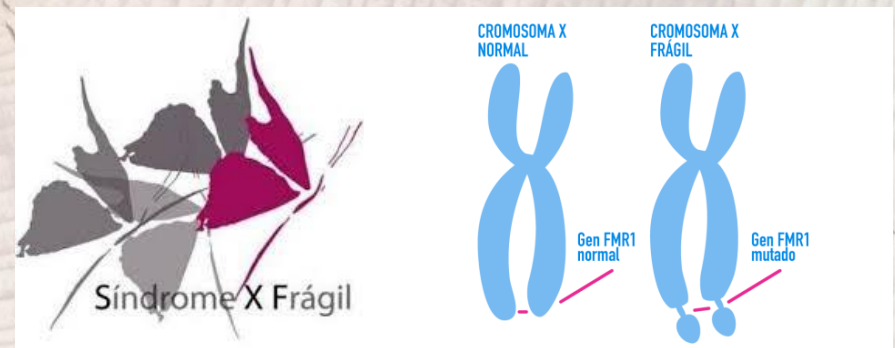
Faktore genetikoak

Kromosomen eta geneen alterazioak garapena baldintza dezake..

Faktore genetikoak

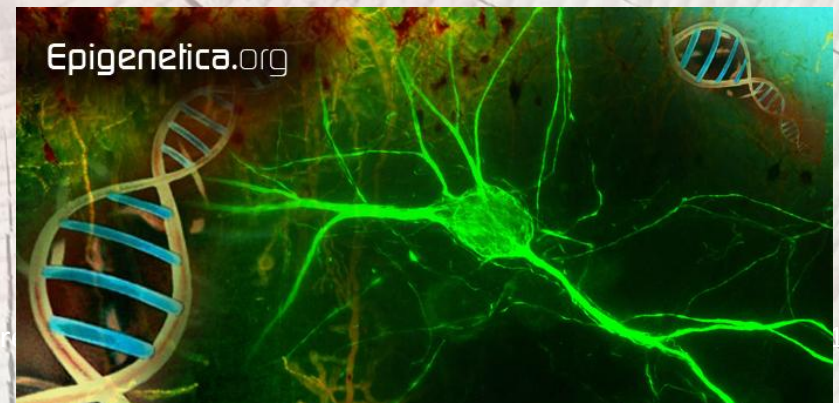
Detekzio goiztiar bati ezker, alterazio horiek pertsonaren bizitzan duten eragina gutxitu daiteke. Adibidez Down sindromea, X frágil sindromea,...

Faktore epigenetikoek

Genetikoak ez diren, baina obulua fertilizatzen den momentutik aurrera eragina duten beste faktore batzuk dira:

- Erreakzio kimikoak.
- Azido folikoa
- Prematuritatea (37 aste baino gutxiago)

Faktore psiko-sozialak

- Ingurune pobreak, estimulaziorik gabekoak.
- Baldintza sozio-ekonomiko kaltetuak.
- Zaintza falta.
- Interakzio desegokiak edo eskasak.
- Tratu txarrak, abusuak.

Faktoreek eta garapena

Binakako lana

- ✓ Izan al duzue honelako kasurik gelan?
- ✓ Nolako erantzunak /estrategiak erabili dituzue?

Ingurumenari erantzuna

Vulnerabilidad, Protección y Resiliencia: Respuesta al entorno

Urrakortasuna

Babesa

Erresilientzia

Urrakortasuna

Haur garapenaren
egoera objektiboa da.

Babesa

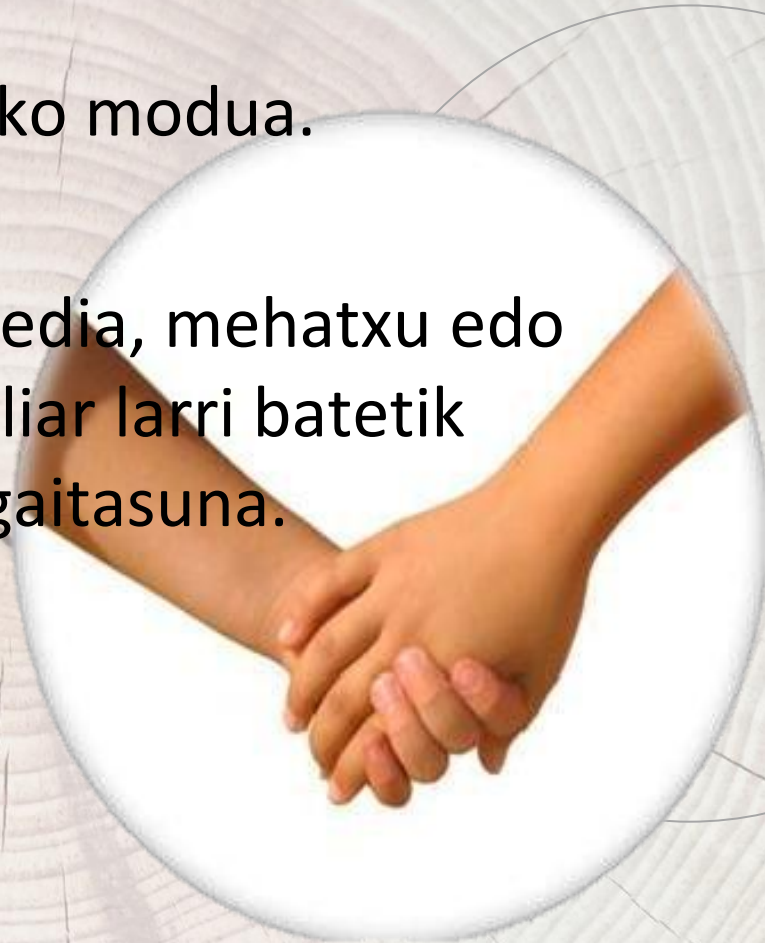
Hurrek **babesa** behar dute bizi irauteko.

Normalean, familiak eskaintzen die babes hori.

Erresilientzia

Ezbeharrei aurre egiteko modua.

Adibidez: trauma, tragedia, mehatxu edo egoera pertsonal/familiar larri batetik ateratzeko daukagun gaitasuna.

Garapenaren denboraldi kritikoak eta sentikorrak

Denboraldi kritikoak:

Denboraren leiho txiki bat, non estimulu edo nutriente faltak bereziki eragingo dion gorputz atal edo funtzio baten garapenari.

Garapenaren denboraldi kritikoak /sentikorrak

Denboraldi sentikorrak:

Leiho zabalagoa, non errazagoa den ikasketa eta trebezia zehatz batzuk bereganatzea.

Plastizidadea

Neuroplasticidad

Neurona en
estado natural

Neurona durante el
entrenamiento

Neurona tras el
aprendizaje

Denboraldi kritikoak edo sensibleak

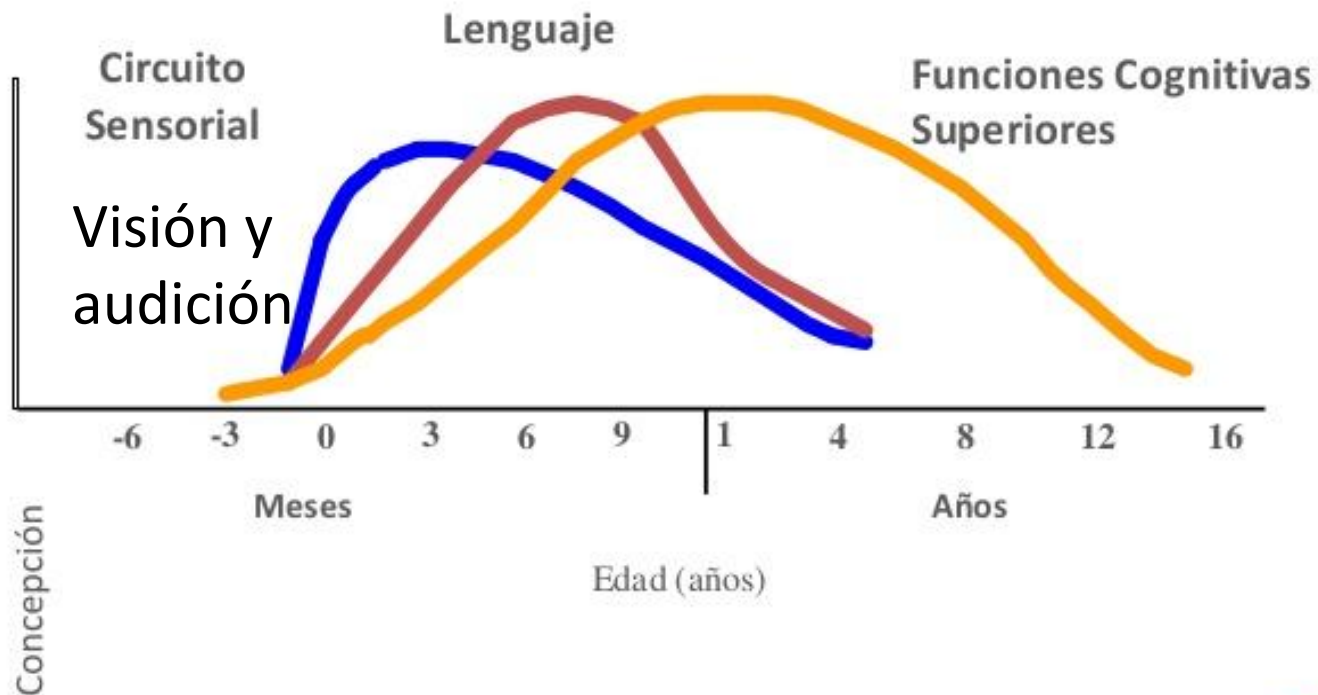
Periodos críticos o sensibles

Los mecanismos cerebrales de la visión según HUBEL, WIESEL & SPERRY

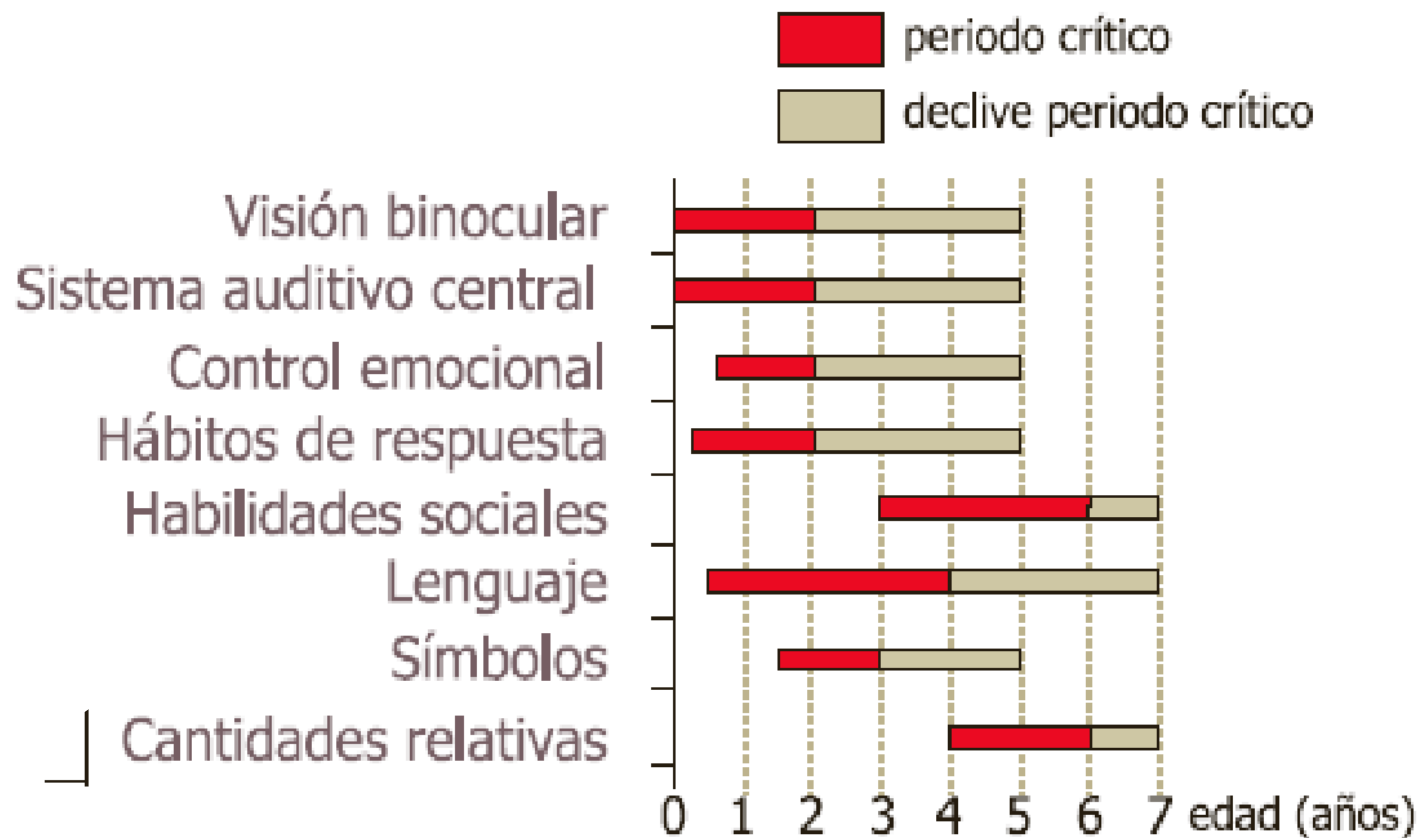
Denboraldi kritikoak edo sensibleak

DESARROLLO CEREBRAL TEMPRANO – urgencia en aprovechar los períodos críticos y sensibles.

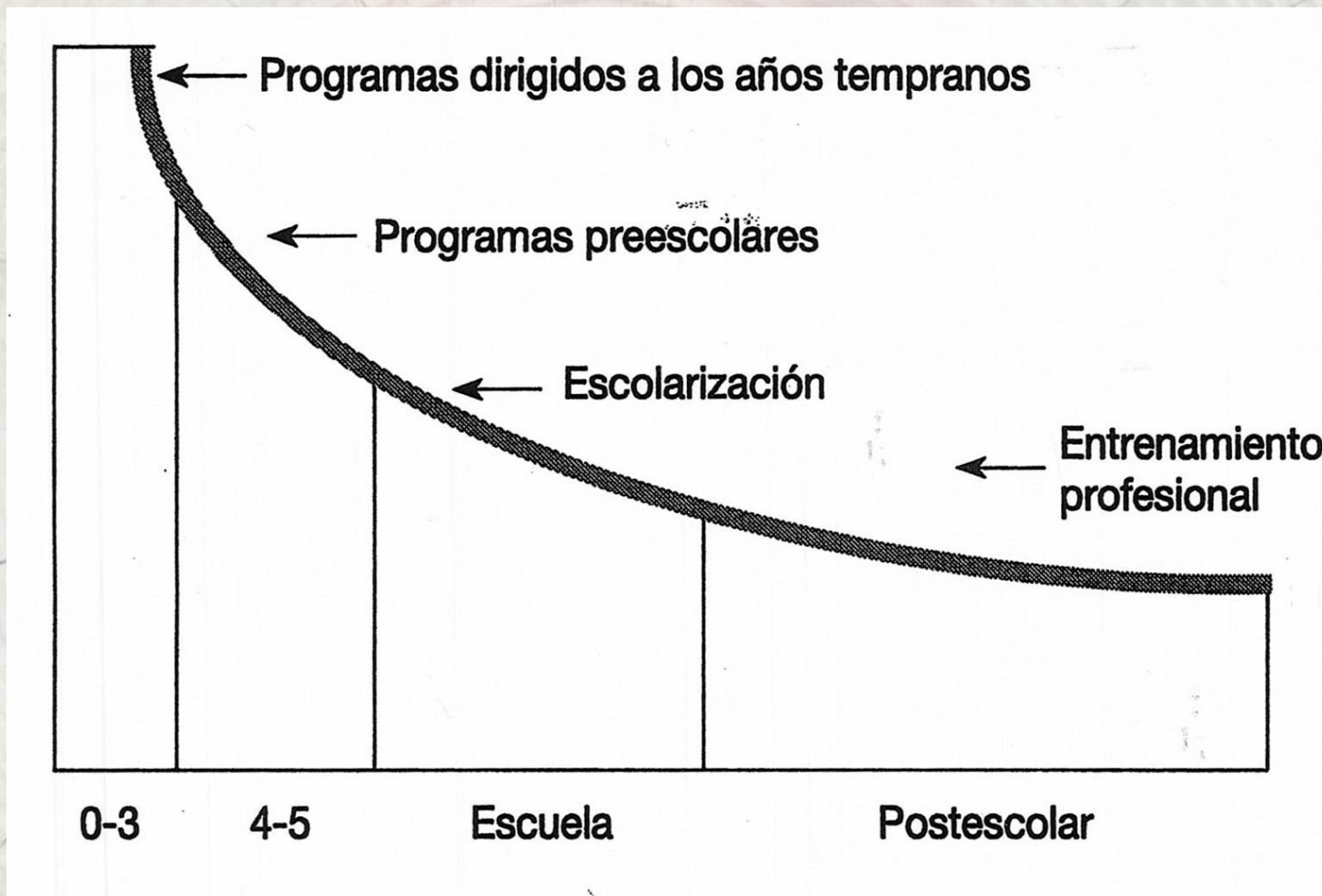
Garapen goiztiarraren une kritikoak

Periodos críticos del desarrollo temprano

Tasa de retorno de la inversión en capital humano

TASA DE RETORNO DE LA INVERSIÓN EN CAPITAL HUMANO. HECKMAN, 2011)

Gehiago jatikeko

http://prezi.com/ejrasbgbyzju/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

Bost zenbaki gogoratzeko

700 700 NEW NEURAL CONNECTIONS
PER SECOND

18 18 MONTHS: AGE AT WHICH DISPARITIES
IN VOCABULARY BEGIN TO APPEAR

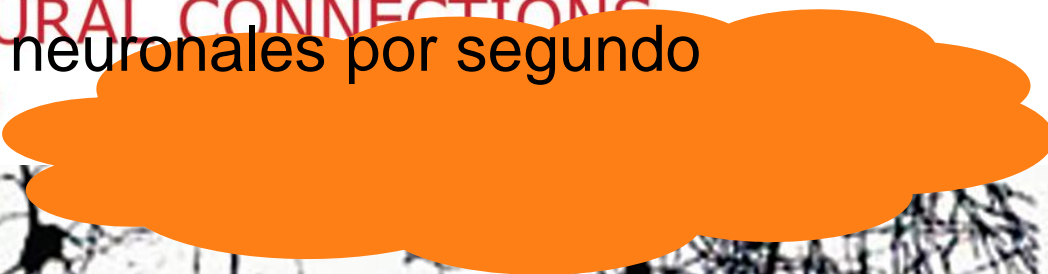
90-100 90-100% CHANCE OF
DEVELOPMENTAL DELAYS
WHEN CHILDREN EXPERIENCE 6-7 RISK FACTORS

3:1 3:1 ODDS OF ADULT HEART DISEASE
AFTER 7-8 ADVERSE CHILDHOOD EXPERIENCES

4-9 \$4 - \$9 IN RETURNS FOR EVERY DOLLAR
INVESTED IN EARLY CHILDHOOD PROGRAMS

700

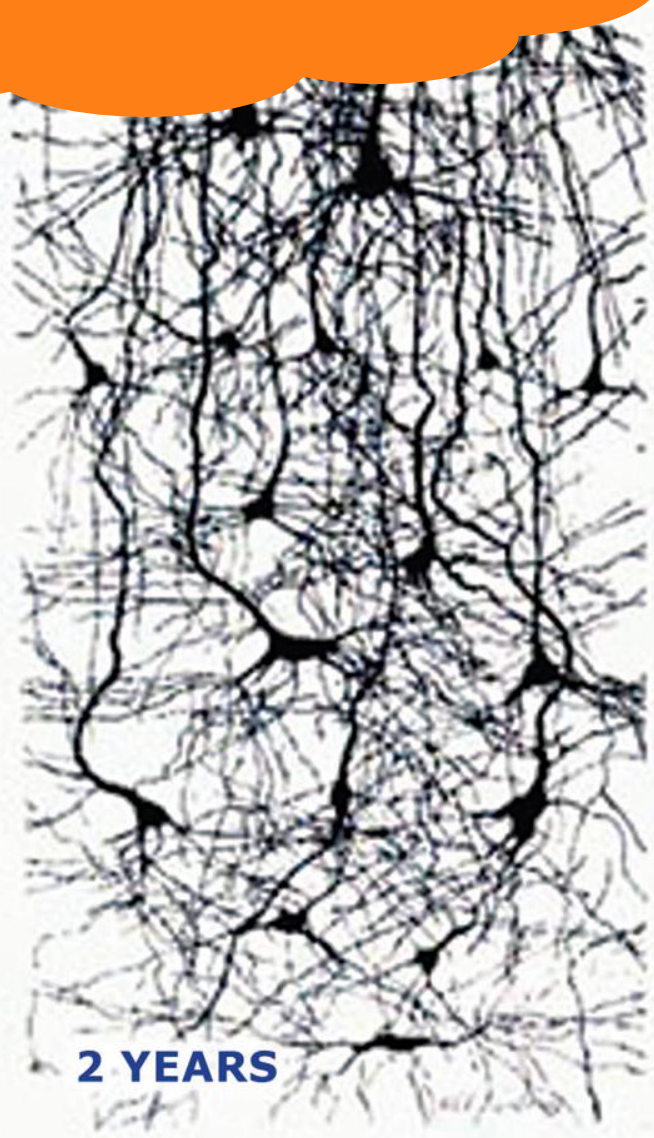
700 Nuevas conexiones neuronales por segundo
700 NEW NEURAL CONNECTIONS
PER SECOND

NEWBORN

6 MONTHS

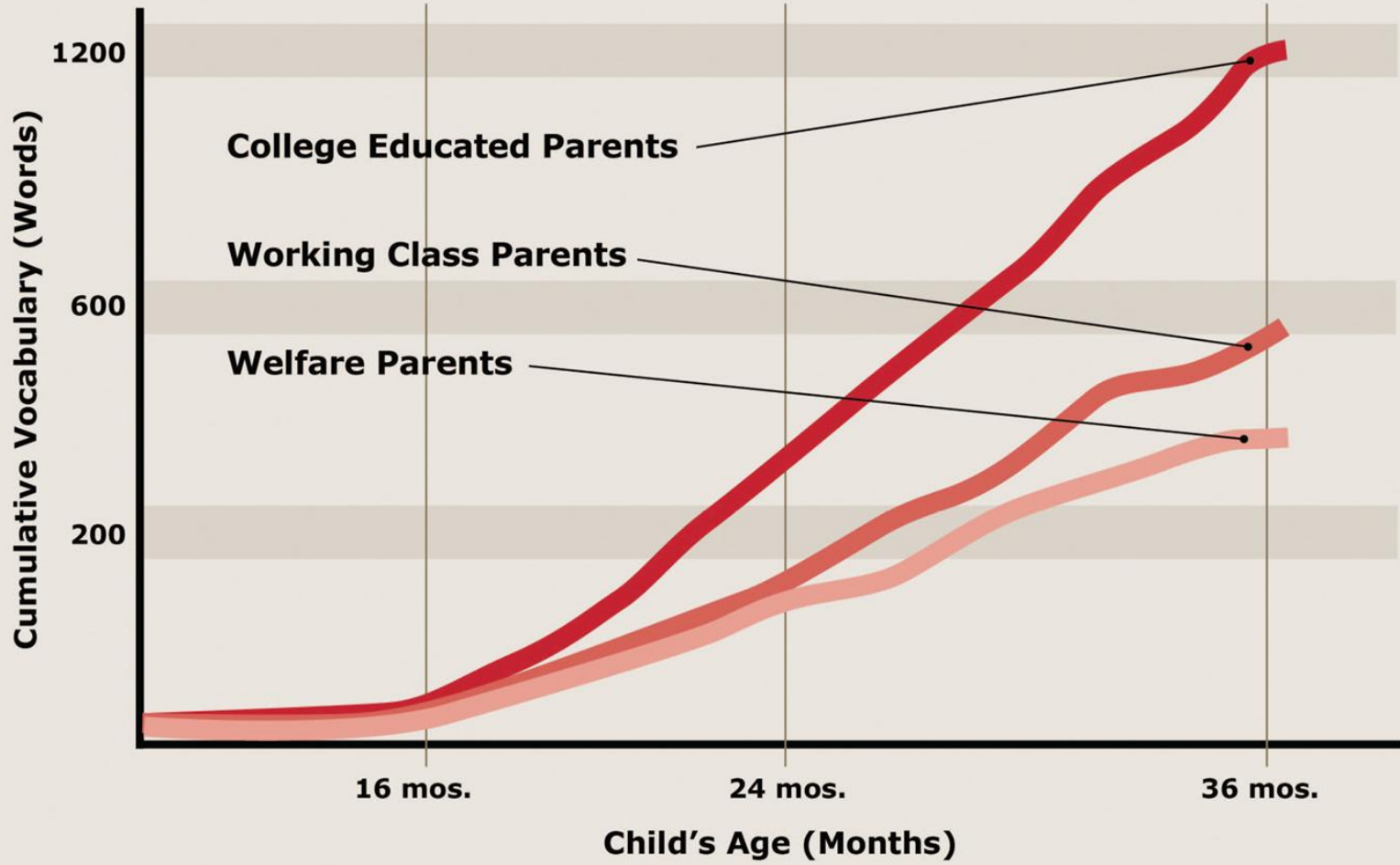

2 YEARS

18

18 MONTHS: AGE AT WHICH DIFFERENCES IN VOCABULARY BEGIN TO APPEAR

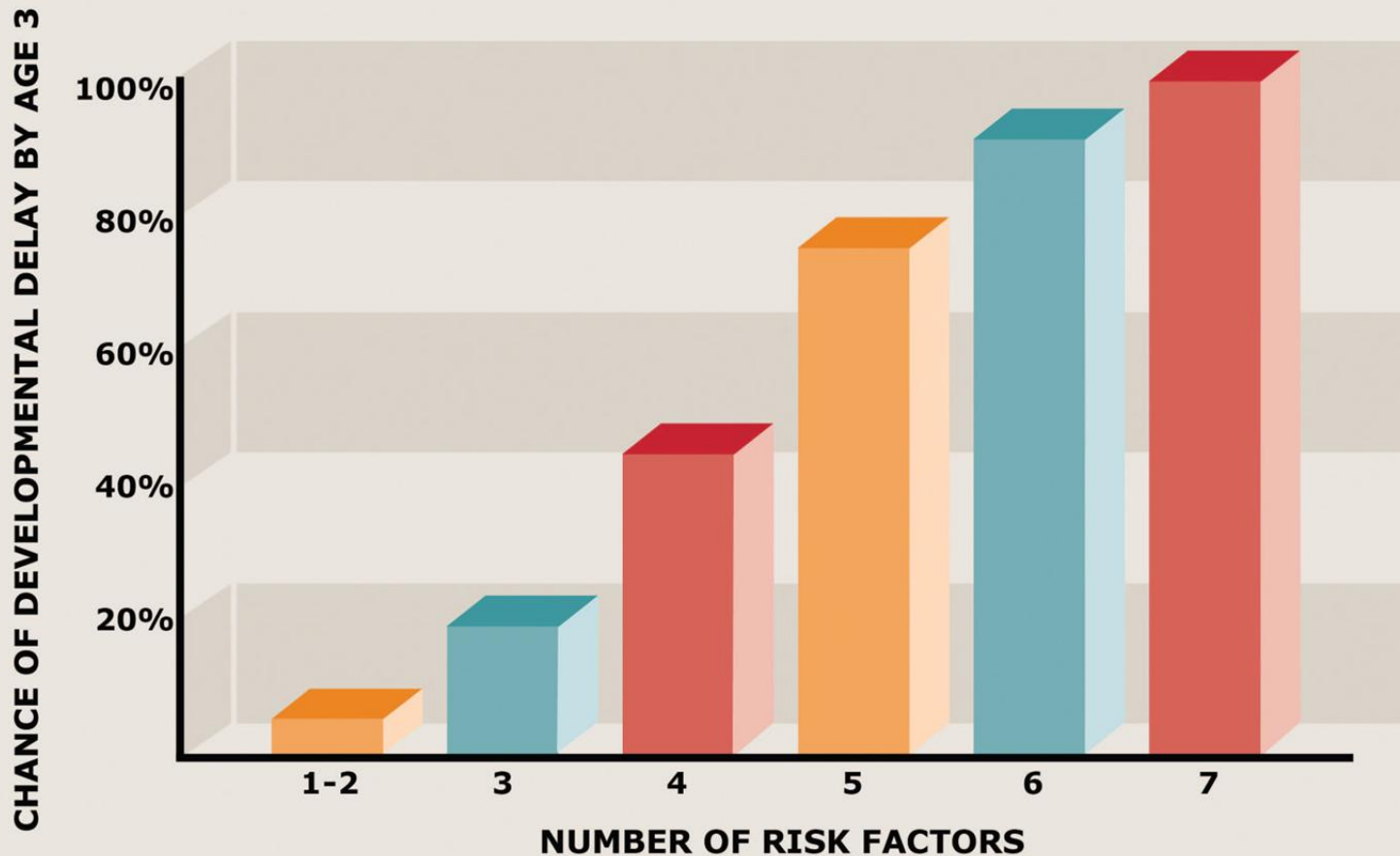
18 m. : edad a la que empiezan a aparecer las diferencias en vocabulario

90-100%

WHEN CHILDREN EXPERIENCE

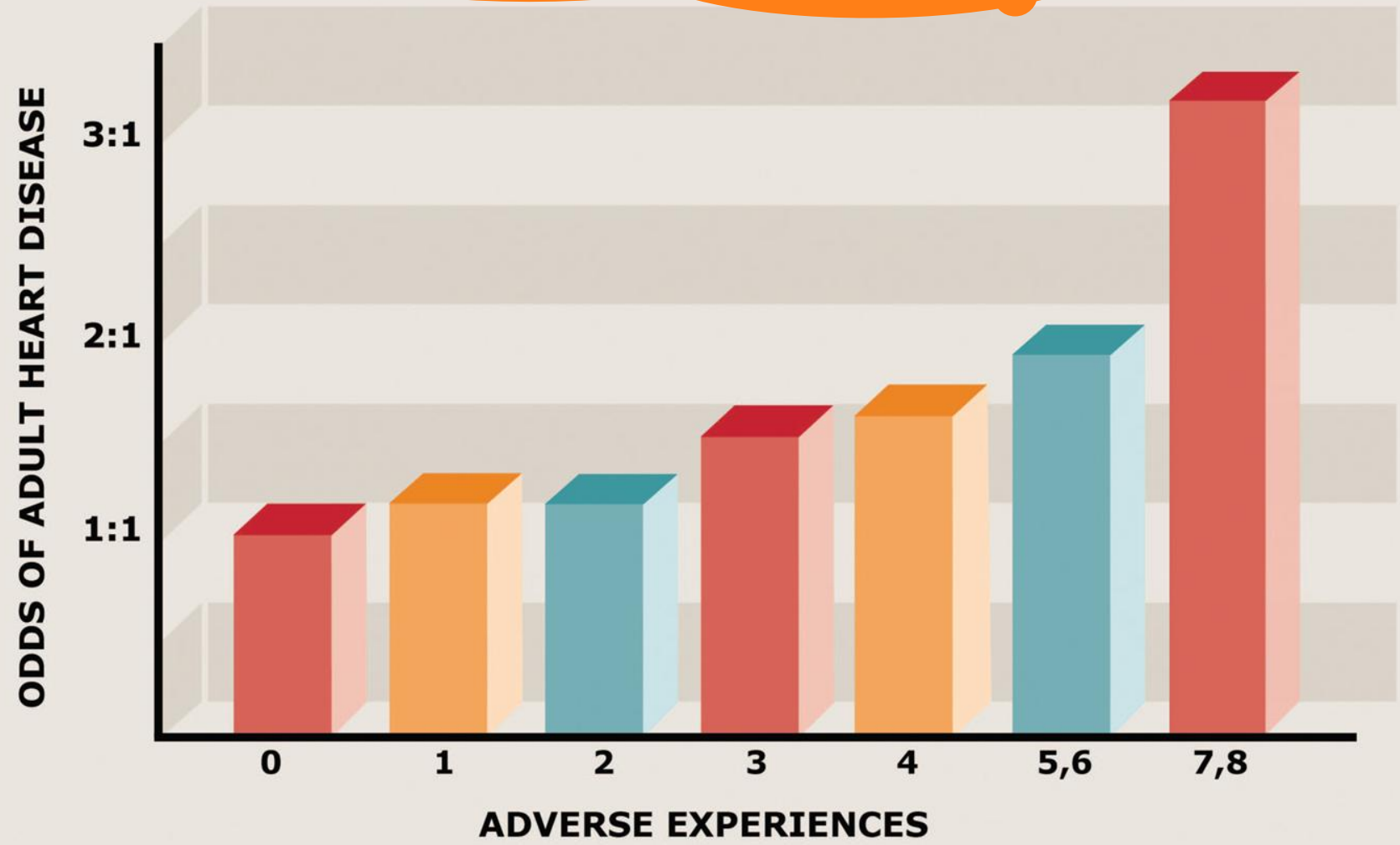
90-100 % :probabilidad de presentar retrasos en el desarrollo cuando los niños/as están expuestos a unos 6-7 factores de riesgo adversos

3:1

3:1 ODDS OF ADULT HEART DISEASE AFTER 7-8 ADVERSE EXPERIENCES

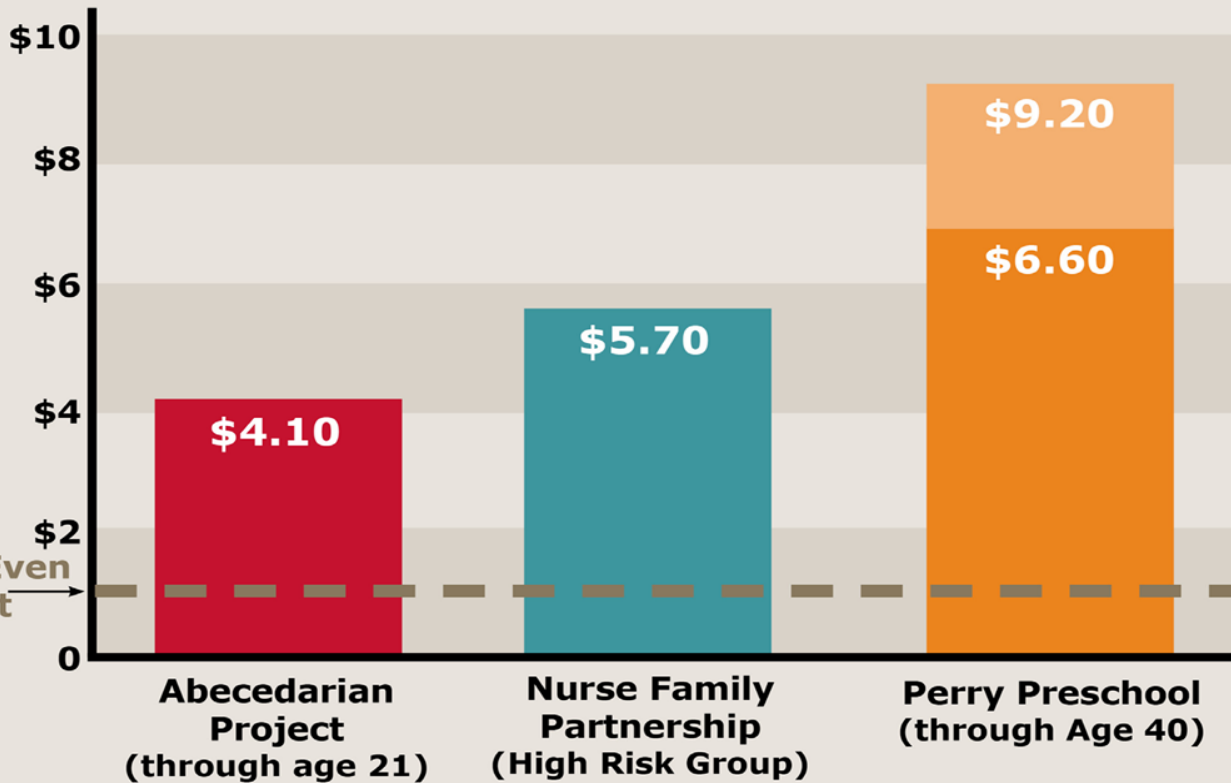
3:1: probabilidades de tener enfermedades de adulto tras haber pasado 7-8 experiencias infantiles adversas

4-9

\$4 - \$9 INVEST

\$4-\$9 : por cada dólar invertido en programas de calidad en la primera infancia, se da un rendimiento de entre 4 y 9 \$

TOTAL RETURN PER \$1 INVESTED

To Individuals
Increased earnings

To The Public
Crime-cost, special education and welfare savings, increased income taxes

ZERGATIK ARRETA GOIZTIARRA?

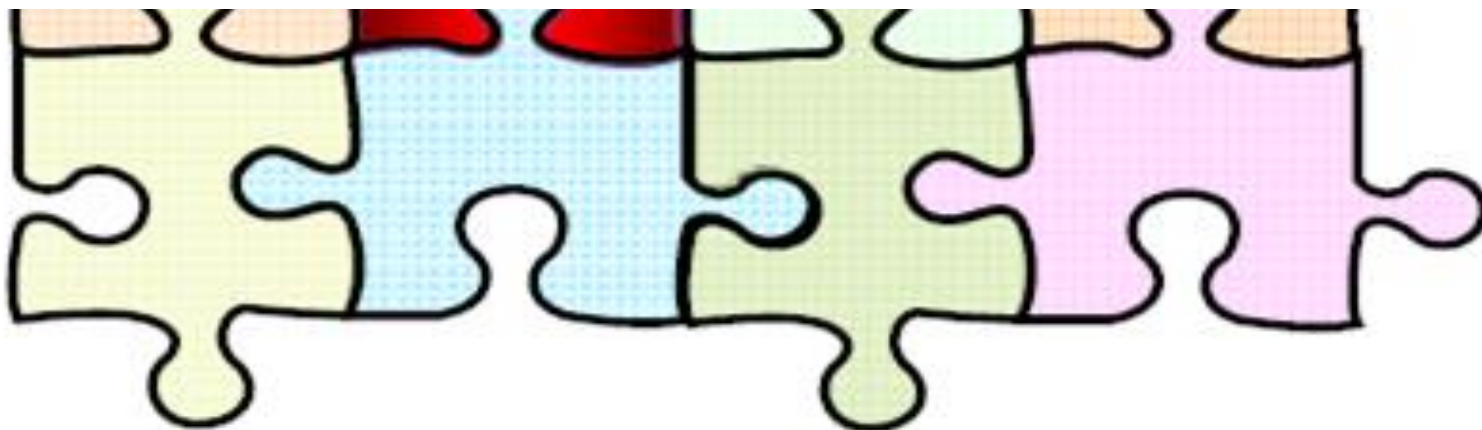

Zergatik arreta goiztiarra?

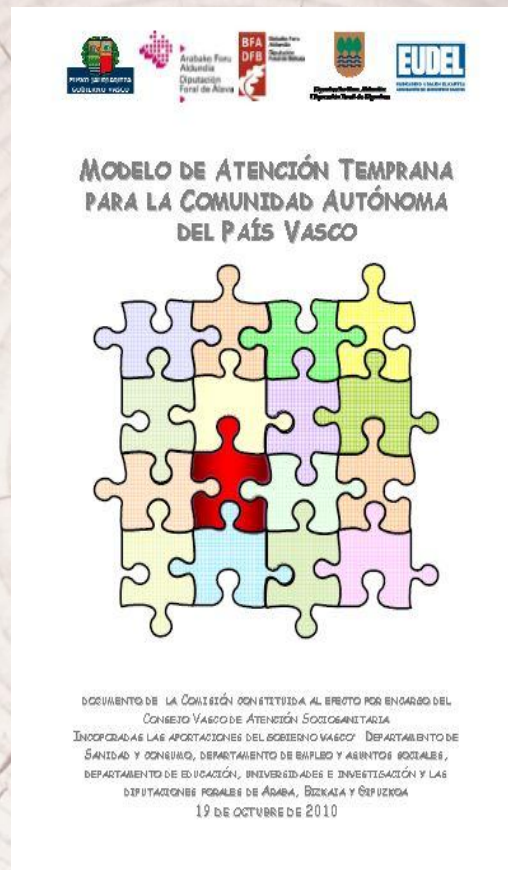
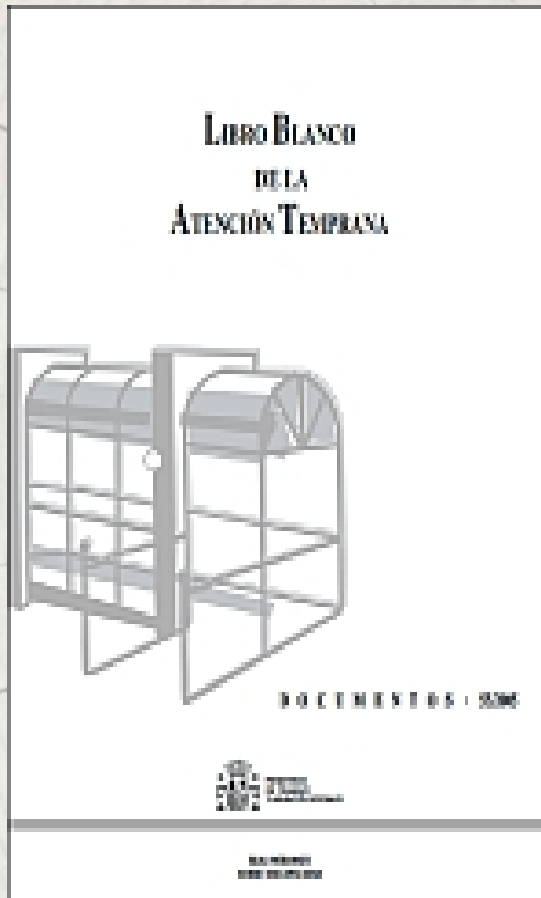
- Inguruneak duen garrantzia.
- Garapenaren une kritikoak.
- Justizia eta berdintasuna.
- HHan eskolatzeak dakartzan onurak.
- Ez hain nabarmenak diren garapenaren zailtasunak.
- Hezkuntza inklusiboa sustatzea.
- Kostua eta onurak.

ARRETA GOIZTIARRA EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAN

Dokumentazioa

A central puzzle piece is missing from a larger assembly of light-colored wooden puzzle pieces. The missing piece is replaced by a dark grey rectangular area containing red text. The background of the entire slide is a light-colored wood grain pattern.

*“Proyecto de
Decreto sobre la
Intervención
Integral en
Atención Temprana
en la CAPV”*

Haurren Garapenerako Protokoloa: Arreta Goiztiarra Hezkuntzaren Baitan

Protocolo de Seguimiento del Desarrollo Infantil: El Entorno Educativo de la Atención Temprana

Arreta Goiztiarreko Marko-Plana
Plan Marco de Atención Temprana

EUSKO JAURLARITZA

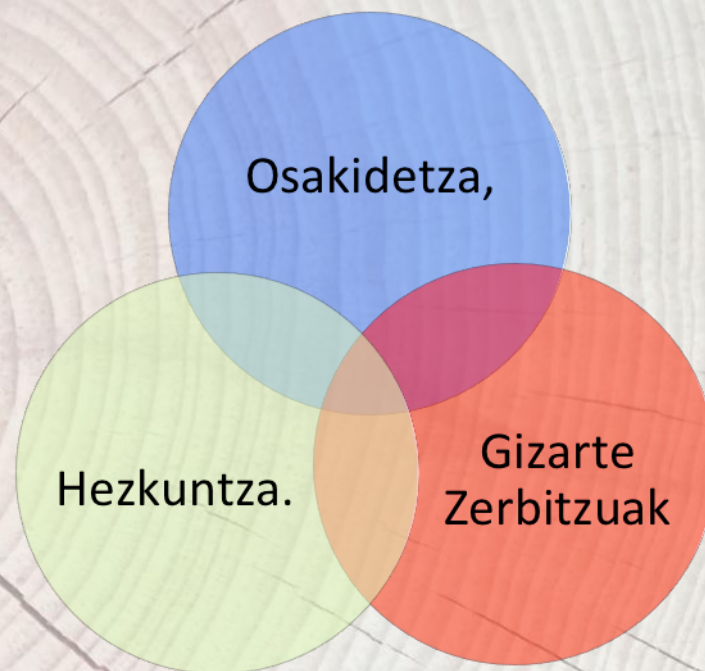
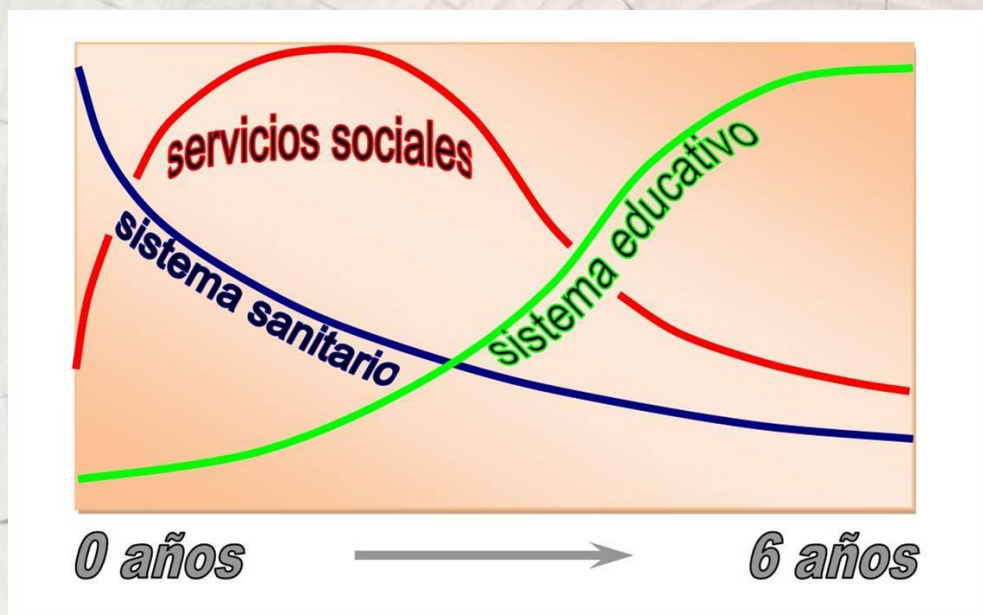

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HEZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURAREN BAIKA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

Ezaugarri nagusiak

Ezaugarri nagusiak

Arreta
Goiztiarreko
Balorazio
Lantaldea /
Equipo de
Valoración
de Atención
Temprana
(AGBL-
EVAT)

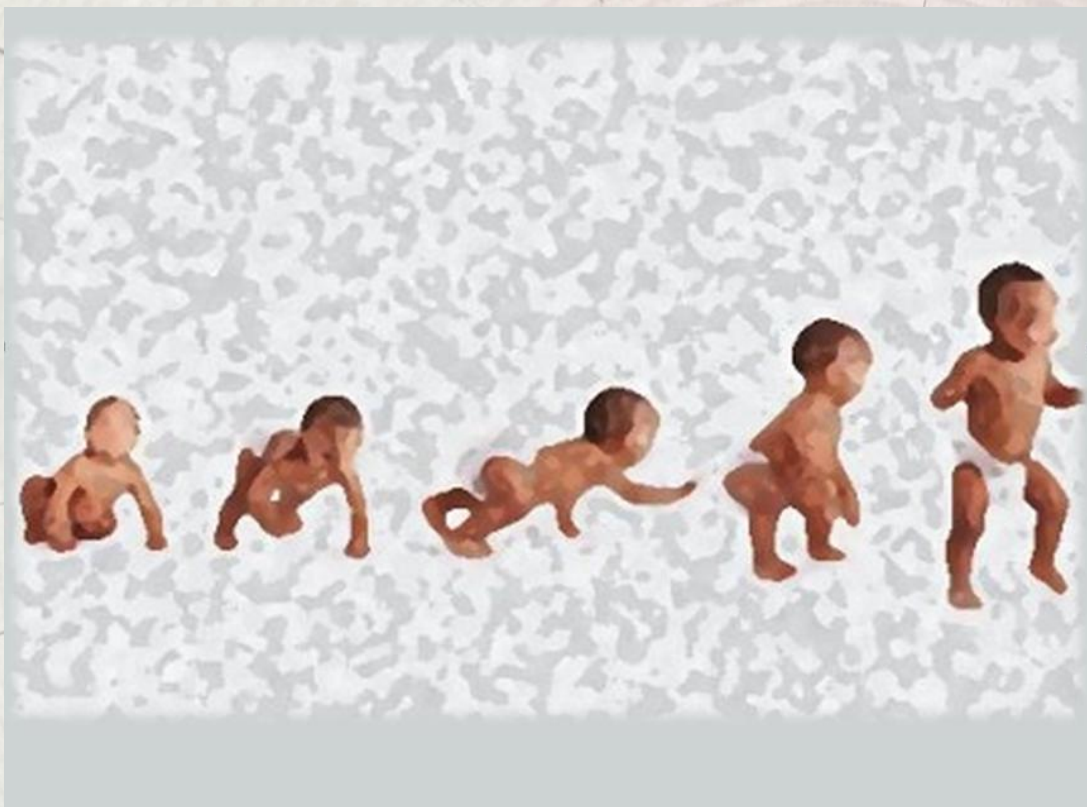
Servicios Educativos

Servicios Sociales

Servicios Sanitarios

0/6 bitarteko haurrak

Arreta
Goiztiarra/
Atención
Temprana:

0-6

Arreta goiztiarreko eredua EAEan

BEHAR BEREZIAK DITUZTEN HAURRAK

Osasun beharrak

Osasun arazoak
Behar fisikoak
Behar psikologikoak
Behar emozionalak
Arrisku egoerak...

Hezkuntza beharrak

Hezkuntza premia bereziak
Arrisku egoerak...

Gizarte beharrak

Familia beharrak
Behar sozioekonomikoak
Zaintza beharrak
Menpekotasuna
Arriskuko egoerak...

Arreta goiztiarreko eredua EAEan

Nahasteak

**Arrisku
biologikoa**

**Arrisku
psikosoziala**

Garapen nahasteak

- Adimen urritasuna
- Urritasun motorea
- Urritasun sentsorialak
- Hizkuntzaren nahastea
- TEA
- Jokabidearen nahastea
- Nahaste emozionalak
- Garapenaren atzerapena
- Gorputz adierazpenaren nahastea

Arrisku biologikoa

- Prematuritatea, (batez ere, haurdunaldiak 32 aste baino gutxiago iraun badu)
- Pisu baxua jaiotzerakoan (batez ere 1500g baino gutxiagokoa izan bada)
- Anoxia jaiotzerakoan.
- Amak edo aitak buru gaixotasuna izatea edo droga kontsumitzaileak izatea.
- Anai-arrebaren batek patologia neurologikoa izatea.
- Beste aurrekari familiar batzuk
- Malformazioak, kromosomopatiak, ...

Arrisku psikosoziala

- Ingurune pobre, estimulaziorik gabekoa.
- Baldintza sozio-ekonomiko kaltetuak.
- Zaintza falta.
- Interakzio desegokiak edo eskasak.
- Tratu txarrak eta abusuak.
- Alkoholismoa, drogamenpekotasuna, delinkuentzia, prostituzioa.

Binakako lana

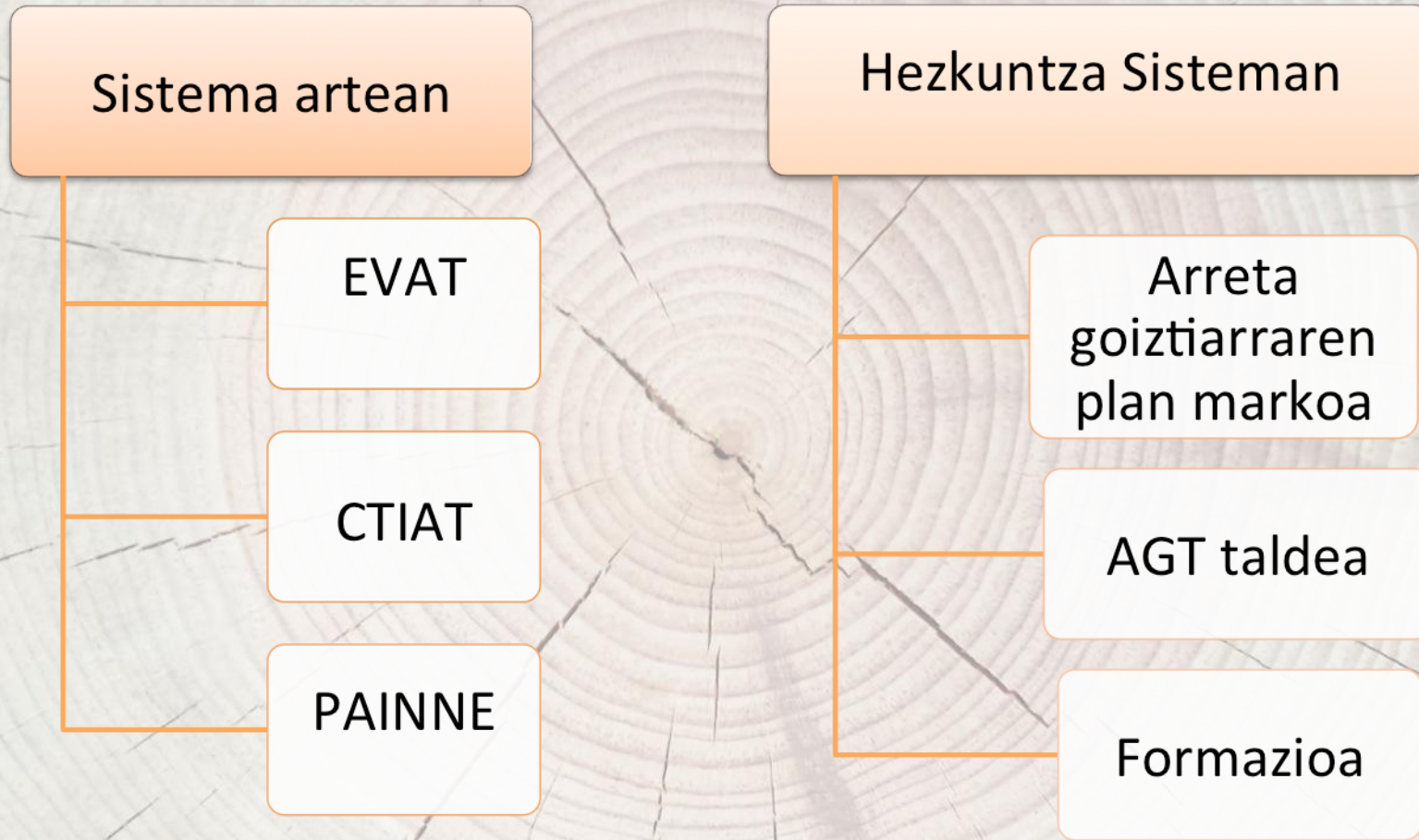

- ✓ Zer dakigu arrisku egoerei buruz?
- ✓ Ze informazio izaten du tutoreak?
- ✓ Nola galdetzen zaie gurasoei?

ZERTAN ARI GARA?

Zertan ari gara?

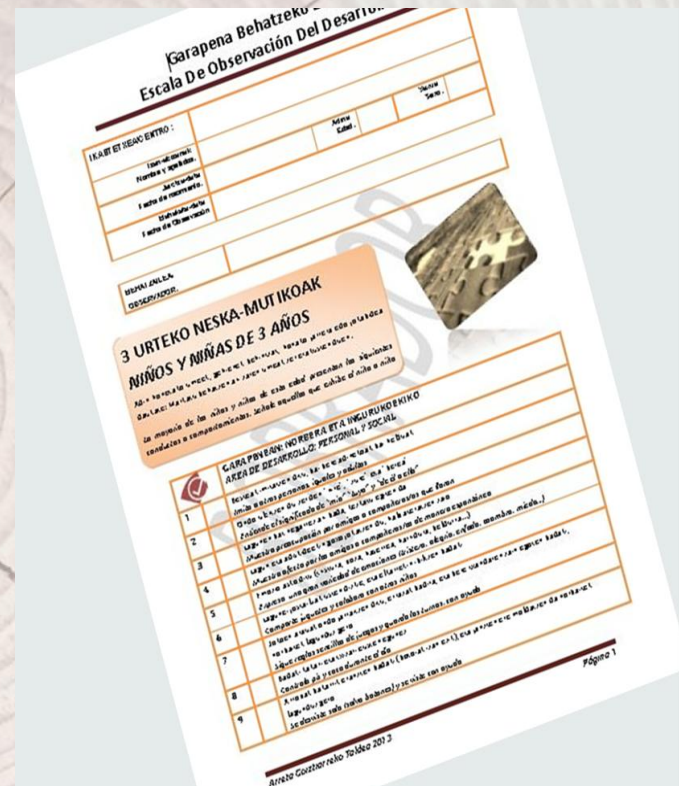
Zertan ari gara?

Sarean

Erakunde-arteko batzordeak

Hezkuntzan

Garapenaren ohiko zaintza

Arreta goiztiarreko plan markoa

HEZKUNTZA sistemaren barruan Arreta Goiztiarrekin zerikusirik duen guztia biltzen da PLAN MARKO batean.

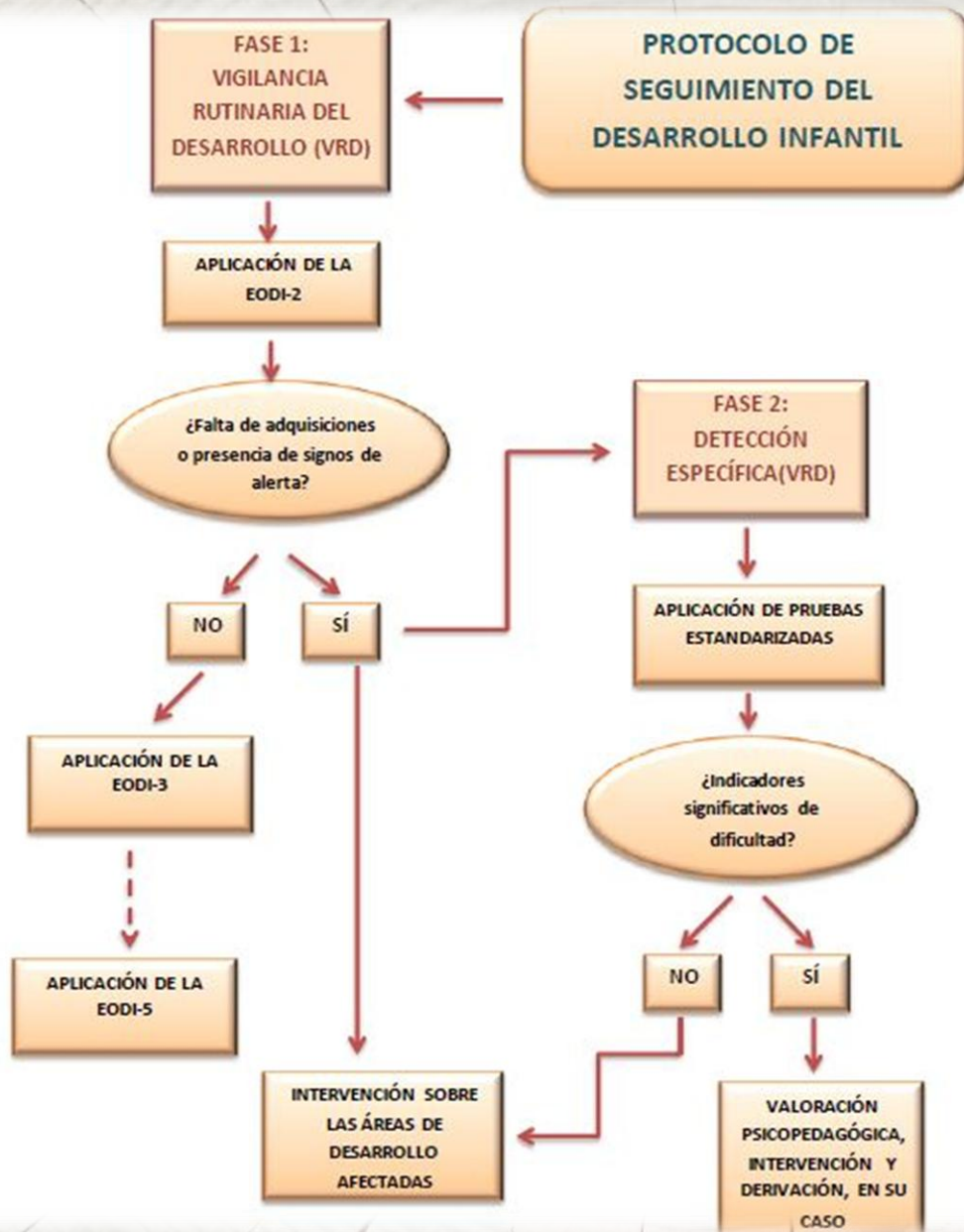
Haurren Garapenaren Jarraipenerako Protokoloa: Arreta Goiztiarreko Hezkuntzaren Baitan • Protocolo de Seguimiento del Desarrollo Infantil: El Entorno Educativo de la Atención Temprana

Haurren Garapenaren Jarraipenerako Protokoloa: Arreta Goiztiarreko Hezkuntzaren Baitan

Protocolo de Seguimiento del Desarrollo Infantil: El Entorno Educativo de la Atención Temprana

Arreta Goiztiarreko Marko-Plana
Plan Marco de Atención Temprana

HAURREN GARAPENAREN JARRAIPEN PROTOKOLOA

Haurren Garapenaren Jarraipen Protokoloaren Helburuak

1. Haurren garapena sustatu.
2. Umeen garapenaren garrantziaz eta une sentsibleez irakasleek duten kontzientzia areagotu.
3. Garapenaren hitoak/uneak ezagutu.
4. Esku hartze goiztiarrak dakartzan onurak ezagutu.

Haurren Garapenaren Jarraipen Protokoloaren Helburuak

5. Irakasle eta gurasoen arteko komunikazioa sustatu.
6. Garapenaren nahasteen detekzio eta esku hartze goiztiarra bultzatu.
7. Ikasle guztiek ikasi eta parte hartzeko egon daitezkeen oztopoak identifikatzea.

1. Fasea: Haurren garapenaren ohiko zaintza

Haurren Garapena
Behatzeko Eskalak

HEZKUNTZA ZENTROA/CENTRO:		Adina: Edad:		Sexua: Sexo:
Izen-abizenak: Nombre y apellidos:				
Jaiotze-data: Fecha de nacimiento:				
Behaketa-data: Fecha de Observación:				
BEHATZAILEA/ OBSERVADOR:				

**2 URTEKO NESKA-MUTIKOAK
NIÑOS Y NIÑAS DE 2 AÑOS**

Adin honetako umeek, gehienek behintzat, honako jarrera edo jokabidea daukate. Markatu behatzen ari zaren umeak zer erakusten duen.

La mayoría de los niños y niñas de esta edad presentan las siguientes conductas o comportamientos. Señale aquellos que exhibe el niño o niña

GARAPENAREN ARLOA: PERTSONALA ETA SOZIALA AREA DE DESARROLLO: PERSONAL Y SOCIAL	
1	Gurasoak, hezitzaileak eta ume nagusiagoak imitatzen ditu, batez ere. Imita sobre todo a los adultos (padres, educadores y niños y niñas mayores)
2	Beste umeekin egotea gustuko du. Le gusta estar con otros niños
3	Besteen sentipenak "ulertzen" ditu (poza, haserre, tristura) "Comprende" sentimientos en otra persona (alegría, enfado, tristeza)
4	Jolas simbolikoetan hasi da. Comienza el juego simbólico

Hau izango litzateke prozesu osoaren lehen fasea. Eskala batzuen laguntzaz, tutoreak ume bakoitzari buruzko hausnarketa egitea.

Haurren garapena behatzeko eskalak

1. Hasierako diseinua

2. Berrikuste panela.

3. Pilotajea

4. Behin- betiko bertsioa

ESKALEN DESKRIBAPENA

Haurren garapena behatzeko eskalak

- **Eskalak**

- 2 urte
- 3 urte
- 4 urte
- 5 urte

- **Arloak**

- Pertsonala eta soziala
- Hizkuntza eta komunikazioa
- Pertzepzio-ulermena
- Motorra eta fisikoa

- Alerta seinaleak
- Garapen Goiztiarra

Detekzio espezifikoa

Noiz pasatuko da detekzio espezifikora?

- Bi arlotan edo gehiagotan bi jokabide edo gehiago ematen ez badira.
- Arlo batean hiru jokabide ematen ez badira.

Garapen Ohiko Zaintzaren **bigarren fasea.**

DETEKZIO ESPEZIFIKOA

Proba estandarizatuak.

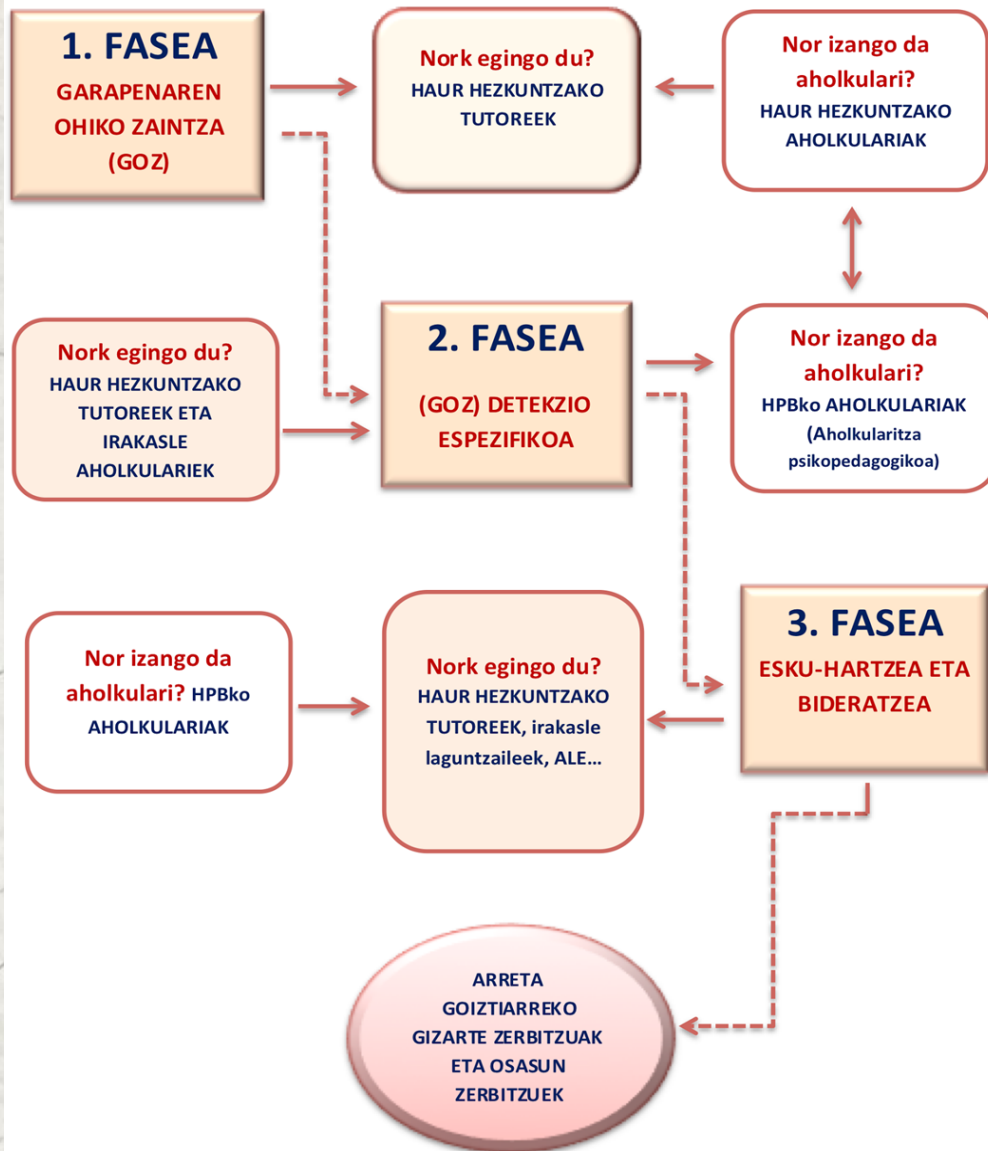
Espero diren jokabideak agertzen ez badira

Deribazioak

Arreta Goiztiarra Foru
aldundia

Balorazio psikopedagogikoa

HAURREN GARAPENAREN JARRAIPENERAKO PROTOKOLOA

Deribazioari buruzko oharra!

Askotan, diagnostiko prozesu luze eta gogorretan sartzen dira familiak seme-alabak zailtasunak dituenean.

Eskolak berak deribazioa egin aurretik, gutxieneko prozesoa egin behar da eskolan eta profesional batzuen iritziak batu behar dira.

Nola erabili eskalak ?

Hasi baino lehen

1

- Item guztiak irakurri

2

- Ondo ulertzea ziurtatu

3

- Jarraibide eta gomendioak ondo begiratu

4

- Behaketak planifikatu.

5

- Ikasleen datuak bete

6

- Adierazi ea jokabidea agertzen den : Bai ala EZ.

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

1. Aplikazio-eremua

2, 3, 4 eta 5 urteko ikasle guztiak,
(aurten 2 eta 3 urtekoak bakarrik)

2. Aplikazio-data

- 4 eta 5: azaroa-abendua:
- 2 eta 3: otsaila eta martxoa

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

3. Baldintza fisiko eta ingurunekoak

Ez da beharrezkoa esparru berezirik izatea eskailerak izan ezik.

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

4. Materialak

Geletan daudenak erabiliko dira, (kuboak)

5. Aplikazioaren ordena

Eskalen egituraren ordena jarraitzea ez da derrigorrezkoa. Dena den, arloen behaketa ez zatitzea gomendatzen da

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

6. Aplikazioaren edukiak

- Oinarrizko lau arloak beteko dira beti.
- Garapen goiztiarrari buruzko itemak ez dira kasu guztietan beteko.
- Alerta seinaleak ez dira betetzen.

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

7.Formatuak

Hiru izango dira:

- Banakako alea
- Taldekoa
- Lau ikasturteko banakako alea.

Kontuz aukeratzeko unean!

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

8. Hizkuntza eta Komunikazioaren behaketa

Ama hizkuntza kontuan hartu

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

9. Arriskuan dauden ikasleen behaketa

- .Ikasleak gaixorik badaude, behaketa atzeratu.
- .Goiztiarrak eta *adin zuzendua*.

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

10. Beste profesional batzuen laguntza

11. Egokitzapenak eta saiakerak

- Egokitzapenak: laguntza.
- Jokabide berria: irakatsi eta behin edo bitan entsaiatu.

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

12. Beste kontu batzuk

- Jolas sinbolikoa.
- Giza irudia.
- "Denbora" kontzeptua.
- Eguneroko bizimoduko kontzeptuak.
- Menpeko esaldiak ipuinetan.
- Jolas estereotipatua eta errepikakorra.

Eskalak erabiltzeko jarraibide eta gomendioak

13. Beste kontu batzuk

- Nahikoa da jokabidea behin ematea.
- Item batean, bi jokabide badira, bat betetzearekin nahikoa da.
- Adibideak itemak ulertzeko dira.

Adibide moduan...

[Behaketak 2 urte-6 hilabetetik 3 urte bitartean.mp4.mp4](#)

Familiaren parte-hartzea

<http://familiahazel1.blogspot.com.es/2012/03/tipos-de-familia-en-la-actualidad.html>

Familiaren parte-hartzea

- Ikasturte hasieran informatu.
- Behaketa egitean zalantzak badaude, haiekin argitu.
- Bukatu ondoren, ondorioak azaldu normalidadetik.

***Haurren garapenari buruzko,
beste ikuspegi berri bat izateko
garaia da***

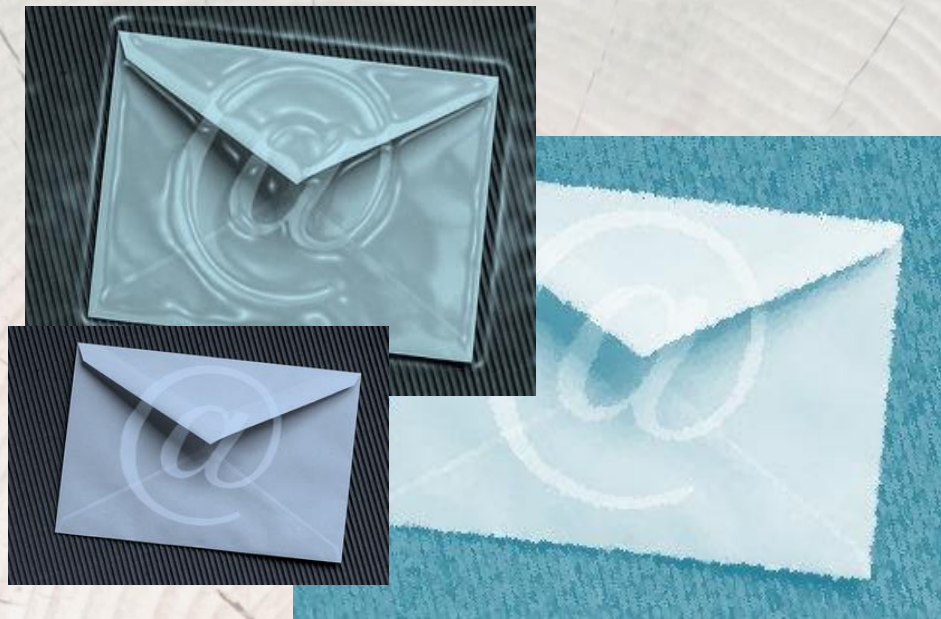
Yo pensaba que estaba en Italia

Toda mi vida he soñado con ir a Italia

**Pero hemos aterrizado en Holanda
y nos tenemos que quedar**

<https://youtu.be/IJogP9CIkJs>

agtaldea@outlook.es

